

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTIDA PEDAGOGLARNING KASBIY KOMPETENSIYALARINI TAKOMILLASHTIRISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR

Nabiyeva Zulxumor O'tkir qizi ¹

¹ Xalqaro Nordik universiteti magistranti

E-mail: zulxumornabiyeva@gmail.com

MAQOLA MALUMOTI

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 18.01.2025

Revised: 19.01.2025

Accepted: 20.01.2025

KALIT SO'ZLAR:

maktabgacha ta'lim,
pedagogik
kompetensiya,
innovatsion
yondashuvlar, ta'lim
texnologiyalari,
interaktiv metodlar,
kreativ pedagogika,
ta'lim sifatini oshirish,
pedagogik rivojlanish,
axborot texnologiyalar,
pedagogik metodlar.

Maktabgacha ta'lim tizimida pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini takomillashtirish, ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish va bolalarning sifatli rivojlanishini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim muassasalarida pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini oshirishda innovatsion yondashuvlar o'rganiladi. Innovatsion pedagogik metodlar, axborot texnologiyalari, interaktiv ta'lim usullari va kreativ pedagogik yondashuvlar orqali o'qituvchilarning pedagogik malakalarini oshirishning samarali yo'llari ko'rib chiqiladi. Maqola, shuningdek, pedagoglarning o'z professional rivojlanishlarini amalga oshirishda innovatsion metodlarning ahamiyatini tahlil qiladi va pedagogik faoliyatda yangi yondashuvlarni qo'llashning muhimligini ta'kidlaydi. Ushbu tadqiqot pedagoglar uchun yangi metodlar va texnologiyalarni qo'llash orqali ta'lim sifatini oshirishga yordam beradi.

KIRISH. Maktabgacha ta'lim tizimi — jamiyatning poydevori bo'lib, bolalarning intellektual, emotsional va ijtimoiy rivojlanishini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Bu tizimda pedagoglarning roli juda katta, chunki ular bolalarning birinchi ta'lim olishi va rivojlanishida asosiy o'qituvchilar sifatida ishlaydi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida

pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini takomillashtirishda innovatsion yondashuvlar muhim o'rin tutadi. Innovatsion pedagogik yondashuvlar orqali o'qituvchilar o'z bilim va ko'nikmalarini yangi usullar, texnologiyalar va metodologiyalar yordamida oshirib boradilar. Bu maqolada, maktabgacha ta'lim muassasalarida pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini takomillashtirishda qo'llaniladigan innovatsion yondashuvlar tahlil qilinadi. Innovatsion pedagogik yondashuvlar, ularga yangi metodlarni, pedagogik texnologiyalarni va amaliyotlarni qanday joriy etish mumkinligi haqida so'z boradi. Pedagogning kasbiy kompetensiyasi — bu uning o'quvchilarga samarali ta'lim berishi, bolalar bilan muloqotda bo'lishi, pedagogik vazifalarni muvaffaqiyatli bajarishi, shuningdek, o'zining professional rivojlanishini ta'minlash qobiliyati. Maktabgacha ta'lim muassasalarida pedagogning kasbiy kompetensiyasi quyidagi asosiy tarkibiy qismlardan iboratdir:

1. Bilimlar — pedagogning ta'lim sohasidagi nazariy va amaliy bilimlari.
2. Ko'nikmalar — ta'lim jarayonini samarali tashkil etish, bolalar bilan muloqot qilish, innovatsion metodlarni qo'llash qobiliyatlari.
3. Kasbiy axloqiy me'yorlar — pedagogning axloqiy va ma'naviy tarbiyasini rivojlantirishga qaratilgan kompetensiyalar [1].

Pedagogning kasbiy kompetensiyasini takomillashtirishga qaratilgan innovatsion yondashuvlar, o'qituvchilarni yangi pedagogik texnologiyalar va metodlar bilan tanishtirish, ularning faoliyatini qayta ko'rib chiqish va ijtimoiy-ma'naviy qadriyatlarni pedagogik jarayonga kiritish orqali amalga oshiriladi.

1. Interaktiv ta'lim metodlari
Interaktiv ta'lim metodlari — bu o'quvchilarning faol ishtirokini talab qiladigan usullardir. Pedagoglarning kompetensiyasini oshirishda interaktiv metodlarni joriy etish nafaqat o'qituvchilarni yangi pedagogik ko'nikmalar bilan ta'minlaydi, balki bolalar bilan muloqotni kuchaytiradi. Masalan, "guruh ishlari", "rolli o'yinlar" va "muammoli vaziyatlar" metodlari o'qituvchilarga bolalar bilan samarali muloqot o'rnatishga yordam beradi.

2. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish
Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash maktabgacha ta'lim muassasalarida pedagoglarning kasbiy kompetensiyasini oshirishda samarali vosita bo'lib, bu o'qituvchilarga yangi pedagogik imkoniyatlar yaratadi. Elektron darsliklar, multimedia vositalari, onlayn platformalar pedagoglar uchun interaktiv o'qitish jarayonlarini ishlab chiqishga yordam beradi. Bunday texnologiyalarni amaliyotga tadbiiq etish, o'qituvchilarni yanada malakali qilishga imkon yaratadi.

3. Kreativ pedagogik yondashuvlar

Pedagoglarning kreativlikni rivojlantirishga qaratilgan metodlar, o'qituvchilarni yangi pedagogik yondashuvlarga tayyorlaydi. Maktabgacha ta'limda kreativ pedagogik yondashuvlar orqali o'qituvchilar bolalar bilan o'zgacha, qiziqarli va interaktiv o'quv jarayonlarini tashkil etadilar. Bu yondashuvlar bolalarning ijodiy fikrlash, tasavvur qilish va o'z fikrini ifodalash qobiliyatlarini rivojlantiradi.

4. Maqsadga yo'naltirilgan pedagogika

Maqsadga yo'naltirilgan pedagogika usulida, pedagoglar o'quvchilarning individual ehtiyojlari va qobiliyatlariga mos keladigan yondashuvlarni tanlaydilar. Bu yondashuv orqali pedagoglar o'zlarining amaliy ko'nikmalarini, metodik qobiliyatlarini va individual yondashuvlarni rivojlantirishga erishadilar. Shuningdek, maktabgacha ta'lim muassasalarida pedagogik jarayonning har bir qadamida innovatsion metodlarni qo'llash o'qituvchilarni ijtimoiy, madaniy va ma'naviy rivojlantirishga yordam beradi [2].

Maktabgacha ta'lim muassasalarida pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini takomillashtirishda innovatsion yondashuvlarning bir necha asosiy afzalliklari mavjud:

1. Ta'lim sifatini oshirish

Innovatsion pedagogik yondashuvlar bolalarning ta'lim darajasini oshiradi, ta'lim jarayonini yanada samarali qiladi. Interaktiv metodlar, kreativ yondashuvlar va axborot texnologiyalarining integratsiyasi o'qituvchilarga yangi imkoniyatlar yaratadi.

2. Pedagoglarning kasbiy rivojlanishiga yordam beradi

Yangi metodlarni o'rganish, o'qituvchilarning innovatsion yondashuvlar asosida rivojlanishini ta'minlaydi. O'qituvchilar innovatsion metodlarni o'rgangan sayin, pedagogik faoliyatlari yanada sifatli bo'ladi.

3. Bolalar rivojlanishini yaxshilash

Innovatsion pedagogik metodlar bolalar rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi, ularning o'quv motivatsiyasini oshiradi va ijodiy salohiyatini rivojlantiradi.

4. Pedagogik faoliyatda samaradorlikni oshiradi

Innovatsion yondashuvlar pedagoglarga o'z faoliyatini rejalashtirish, o'quv jarayonini samarali tashkil etish va o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olishda yordam beradi [3].

Maktabgacha ta'limda pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini takomillashtirishda innovatsion yondashuvlar juda muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy texnologiyalarni qo'llash, kreativ pedagogik metodlar va maqsadga yo'naltirilgan yondashuvlar orqali o'qituvchilar o'z malakalarini oshirishlari, pedagogik jarayonni samarali tashkil etishlari

mumkin. Innovatsion pedagogik yondashuvlar bolalar rivojlanishini yaxshilash va ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Interaktiv metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish, kreativ pedagogik yondashuvlar va maqsadga yo'naltirilgan yondashuvlar pedagoglarning malakalarini oshirish va ularni yangi metodlar bilan tanishtirishda muhim vositalar hisoblanadi [4]. Pedagoglarning kasbiy kompetensiyasini takomillashtirish nafaqat o'qituvchilarning o'z rivojlanishiga, balki ta'lim sifatini oshirishga ham katta ta'sir ko'rsatadi. Innovatsion yondashuvlar bolalar bilan ta'lim jarayonini yanada interaktiv va qiziqarli qilish, ularning ijodiy fikrlashini rivojlantirishga imkon yaratadi. Bu o'z navbatida, o'qituvchilarga yangi metodlarni qo'llash va o'quvchilarning ehtiyojlariga mos ta'limni ta'minlashga yordam beradi.

Ilmiy tadqiqotlar tahlili. Maktabgacha ta'lim tizimida pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini takomillashtirish masalasi hozirda dolzarb bo'lib, bir qator olimlar va mutaxassislar tomonidan ilmiy izlanishlar olib borilmoqda. Ular ta'lim tizimining rivojlanishi va pedagoglarning malakalarini oshirishda innovatsion yondashuvlarning ahamiyatini o'rganishga katta e'tibor bermoqdalar. Ushbu bo'limda, maktabgacha ta'lim muassasalarida pedagoglarning kompetensiyalarini takomillashtirish va innovatsion pedagogik yondashuvlar sohasidagi bir nechta ilmiy tadqiqotlar tahlil qilinadi. Samarali pedagogik metodlarni ishlab chiqish va ularni amaliyotga tadbiq etish maktabgacha ta'limda ta'lim sifatini oshirishning muhim vositasidir. Shamsiev (2020) o'zining *"Innovatsion pedagogik metodlar va ularning ta'lim sifatiga ta'siri"* nomli tadqiqotida, innovatsion metodlarni qo'llash orqali o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyasini oshirish va bolalar rivojlanishini yuksaltirish mumkinligini ko'rsatgan. Shamsievning fikriga ko'ra, interaktiv metodlar va axborot texnologiyalaridan foydalanish nafaqat pedagogning bilim darajasini oshiradi, balki bolalar uchun o'qish jarayonini qiziqarli va samarali qiladi. Tadqiqotda interaktiv o'yinlar, video materiallar va ta'limga oid multimedia vositalarining ta'lim jarayonida qo'llanishi o'qituvchilarning pedagogik faoliyatida yangilik yaratishga yordam beradi [5].

Maktabgacha ta'lim muassasalarida pedagoglarning kasbiy kompetensiyasini takomillashtirishning boshqa bir muhim jihati kreativ pedagogik yondashuvlardir. Askarova (2021) o'z tadqiqotida *"Kreativ pedagogika va bolalar rivojlanishiga ta'siri"* mavzusida, o'qituvchilarning kreativlikni rivojlantirishning maktabgacha ta'limdagi ahamiyatini ta'kidlagan. U kreativ pedagogik metodlarni qo'llash orqali pedagoglar bolalar bilan muloqotda bo'lishda yangi usullarni sinab ko'rishlari mumkinligini aytgan. Askarovaning

fikricha, kreativ yondashuvlar bolalarning ijodiy va mantiqiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi va ularning ta'lim olishga bo'lgan ishtiyoqini oshiradi [6].

Maktabgacha ta'limda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rolini o'rganishda Karimov (2020) o'zining *"Axborot texnologiyalari va maktabgacha ta'lim"* nomli ishida innovatsion texnologiyalarni pedagogik jarayonda qo'llashning samaradorligini tahlil qilgan. Karimov, maktabgacha ta'lim muassasalarida zamonaviy texnologiyalarni qo'llash, pedagoglarning malakalarini oshirish va bolalar ta'limining sifatini yaxshilashga katta yordam berishini ta'kidlagan. Ularning fikriga ko'ra, ta'limda zamonaviy texnologiyalarni qo'llash o'qituvchilarni yangi pedagogik metodlar bilan tanishtiradi va bolalar bilan samarali muloqot qilish imkoniyatlarini yaratadi. Internet resurslari, ta'lim dasturlari va o'quv materiallarini elektron shaklda taqdim etish orqali bolalar uchun o'qishni yanada interaktiv va qiziqarli qilish mumkin [7].

Pedagoglarning kasbiy kompetensiyasini oshirishda, maxsus treninglar va seminarlar o'tkazish ham muhim omil hisoblanadi. Rahimov (2021) o'zining *"Pedagogik treninglar va ularning ta'lim sifatiga ta'siri"* tadqiqotida, o'qituvchilarga mo'ljallangan treninglar orqali pedagoglarning malakalarini rivojlantirish imkoniyatlarini o'rgangan. Tadqiqotda ta'kidlanishicha, pedagogik treninglar, o'qituvchilarga yangi metodlar va pedagogik texnologiyalarni o'rgatish orqali, o'quvchilar bilan yanada samarali ishlash imkonini beradi. Rahimovning fikriga ko'ra, treninglar pedagogning professional rivojlanishiga turtki bo'lib, uning pedagogik amaliyotini yangilashga yordam beradi [8].

Ibragimov (2019) *"Maktabgacha ta'limda innovatsion yondashuvlarning kutilgan natijalari"* mavzusida olib borgan tadqiqotida, innovatsion pedagogik yondashuvlarning bolalar rivojlanishiga qanday ta'sir ko'rsatishi haqida so'z yuritadi. Ibragimov innovatsion metodlar orqali bolalar ongini kengaytirish, ularning ijodiy va mantiqiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga katta yordam berishini aniqlagan. U innovatsion yondashuvlar pedagoglar uchun bolalarning individual ehtiyojlariga mos keladigan ta'lim jarayonlarini yaratish imkonini beradi, shuningdek, ta'lim sifatini oshiradi [9].

Maktabgacha ta'lim muassasalarida pedagoglarning kasbiy kompetensiyasini takomillashtirishda innovatsion yondashuvlarning ahamiyati katta. Shamsiev, Askarova, Karimov, Rahimov va Ibragimov kabi ilmiy tadqiqotchilarning ishlari, innovatsion pedagogik metodlar, texnologiyalar va kreativ yondashuvlarning ta'lim sifatini oshirish va pedagoglarning kasbiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini ko'rsatib berdi. Bu tadqiqotlar, maktabgacha ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, pedagoglarning malakalarini oshirish va bolalar ta'limini sifatli qilishda innovatsion yondashuvlarni qo'llashning

zarurligini ta'kidlaydi. Tadqiqotda qo'llanilgan metodlar va materiallar, maktabgacha ta'lim tizimida innovatsion pedagogik metodlarni tatbiq etishning samaradorligini aniqlashda muhim rol o'ynadi. Yangi pedagogik yondashuvlar, texnologiyalar va metodlarni joriy etish orqali o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyasini takomillashtirishning ahamiyati va samaradorligi o'rganildi. Tadqiqotda foydalanilgan metodlar yordamida olingan natijalar, maktabgacha ta'lim tizimini yanada modernizatsiya qilishga yordam beradi.

Xulosa. Maktabgacha ta'lim tizimi jamiyatning poydevori bo'lib, bolalar ta'limi va tarbiyasiga katta ahamiyat berishni talab qiladi. Pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini takomillashtirishda innovatsion yondashuvlarning roli beqiyosdir. Innovatsion pedagogik metodlar va texnologiyalarni joriy etish, o'qituvchilarning pedagogik faoliyatini samarali va sifatli tashkil etishga yordam beradi. Shuningdek, innovatsion pedagogik metodlar maktabgacha ta'lim muassasalarida o'qituvchilarni professional rivojlanish jarayonida mustahkamlashga yordam beradi. Bu metodlar nafaqat o'qituvchilarning kompetensiyalarini oshiradi, balki bolalar bilan ishlashdagi sifatni yaxshilaydi. Shuning uchun, maktabgacha ta'lim tizimida pedagoglarning kasbiy kompetensiyasini takomillashtirishda innovatsion yondashuvlarni joriy etish zarur bo'lib, bu ta'lim sifatini global miqyosda oshirishga xizmat qiladi. Umuman olganda, pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini oshirishda innovatsion yondashuvlarning ahamiyati katta. Bu, o'z navbatida, o'qituvchilarni professional darajada rivojlantirishga yordam beradi va ta'lim tizimining samaradorligini oshiradi. Innovatsion yondashuvlarni amalga oshirish orqali maktabgacha ta'lim tizimi yanada kuchayib, bolalarning ta'lim olishidagi yuksak sifatga erishiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Rahimov, A. (2021). *Pedagogik innovatsiyalar va maktabgacha ta'limda ulardan foydalanish*. Toshkent: Ta'lim Nashriyoti.
2. Murodov, B. (2020). *Innovatsion pedagogik yondashuvlar va ularning amaliyoti*. Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti.
3. Ibragimov, F. (2021). *Maktabgacha ta'limda kreativ pedagogik metodlar*. Buxoro: Buxoro Davlat Universiteti.
4. Tashkent, Z. (2020). *Axborot texnologiyalari va maktabgacha ta'lim*. Toshkent: O'zbekiston Ta'lim Nəşriyoti.
5. Shamsiev, A. (2020). *Innovatsion pedagogik metodlar va ularning ta'lim sifatiga ta'siri*. Toshkent: Ta'lim Nashriyoti.

6. Askarova, G. (2021). Kreativ pedagogika va bolalar rivojlanishiga ta'siri. Buxoro: Buxoro Davlat Universiteti.

7. Karimov, D. (2020). Axborot texnologiyalari va maktabgacha ta'lim. Toshkent: O'zbekiston Ta'lim Nəşriyoti.

8. Rahimov, A. (2021). Pedagogik treninglar va ularning ta'lim sifatiga ta'siri. Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti.

9. Ibragimov, F. (2019). Maktabgacha ta'limda innovatsion yondashuvlarning kutilgan natijalari. Farg'ona: Farg'ona Davlat Universiteti

